

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กรณีศึกษา : สถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย และสถานประกอบกิจการที่มีอุบัติเหตุเป็นศูนย์ 1,000,000 ชั่วโมง ในนิคมอุตสาหกรรม ต.มาบตาพุด จ. ระยอง เพื่อให้ทราบแนวทางและกลยุทธ์ในการบริหารงานคณะกรรมการความปลอดภัย และความสัมพันธ์ ของการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ของคณะกรรมการความปลอดภัย กับ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยวิชาชีพ หรือหน่วยงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด
2. คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และ สภาพแวดล้อมในการทำงาน
3. กลยุทธ์การพัฒนาความปลอดภัย สำหรับคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
4. กลยุทธ์ในการบริหารงานความปลอดภัยให้ประสบผลสำเร็จ
5. สถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย และโครงการรณรงค์ลดสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานให้เป็นศูนย์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลเกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2533 ตั้งอยู่ถนนสุขุมวิท ต.มาบตาพุด อ. เมือง จ. ระยอง นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เป็นประตูทางออกทะเลอีกด้านหนึ่ง ในการขนส่งสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยโครงการมีพื้นที่ 6,000 ไร่ ประกอบด้วยโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 700 โรงงานมีท่าเรือลึกขนาดเรือบรรทุกได้ 20,000 ตัน 1 ท่า ขนาดเรือบรรทุกได้ 80,000 ตัน 2 ท่า จึงส่งผลให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ตามมา เช่น นิคมอุตสาหกรรมตะวันออก สวนอุตสาหกรรมระยอง เขตอุตสาหกรรมเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านี้จะส่งผลให้ เศรษฐกิจของชาติรุढ़หน้าก้าวไกล

2. คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และ สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเรื่อง คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ กำหนดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อจัดเป็นสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยสำหรับลูกจ้างไว้

โดยคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีหน้าที่ 10 ข้อ สรุปได้ดังนี้

- (1) ประชุมอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง
- (2) ดำเนินการด้านความปลอดภัย อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง
- (3) รายงานและเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางปรับปรุงแก้ไขต่อนายจ้าง
- (4) ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมด้านความปลอดภัย
- (5) กำหนดกฎระเบียบด้านความปลอดภัย
- (6) จัดทำนโยบาย แผนงานประจำปี โครงการ ฯ เสนอต่อนายจ้าง
- (7) จัดทำโครงการหรือแผนการฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัย เสนอต่อนายจ้าง
- (8) ติดตามผลความคืบหน้าเรื่องที่เสนอนายจ้าง
- (9) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี เสนอต่อนายจ้าง
- (10) ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

โดยเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ

- (1) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง
- (2) เพื่อให้เกิดการบริหารงานความปลอดภัย และการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ และโรคเนื่องจากการทำงาน เป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติร่วมกันทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการ
- (3) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยประจำสถานประกอบการในการดูแลความปลอดภัยของลูกจ้าง ตลอดจนป้องกันความสูญเสียให้กับนายจ้าง
- (4) เพื่อให้การประกอบกิจการ และการปฏิบัติงานของลูกจ้างมีความปลอดภัย ปราศจากอุบัติเหตุและโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน

นพกร จงวิศาล (2548 : สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน)

กล่าวถึงแนวทางการบริหารคณะกรรมการความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ ในงานสัปดาห์ความ

ปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ครั้งที่ 19 ว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ

- (1) จำนวน คณะกรรมการปลอดภัยไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด
- (2) คณะกรรมการปลอดภัย ใหญ่เกินไป
- (3) คณะกรรมการปลอดภัย ขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่
- (4) ไม่สามารถจัดประชุมได้เดือนละ ครั้งตามที่กฎหมายกำหนด
- (5) คณะกรรมการปลอดภัย เข้าประชุมไม่ครบหรือเข้าประชุมสาย
- (6) การประชุมขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ใช้เวลามากและไม่ได้ผลลัพธ์

จากการประชุมเท่าที่ควร)

- (7) คณะกรรมการไม่ทำหน้าที่ครบ 10 ข้อ ตามที่กฎหมายกำหนด

แนวทางแก้ไข

- (1) จัดตั้ง คณะกรรมการปลอดภัย ให้ครบตามกฎหมาย
- (2) จัดให้มีคณะกรรมการหลายระดับ เช่น เครือข่าย/ กลุ่ม/ ฝ่าย/ ส่วน
- (3) ชี้ให้เห็นจิตสำนึกถึงความปลอดภัยต่อหน้าที่ ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการเป็น

คณะกรรมการปลอดภัย

- (4) วางแผนการประชุมล่วงหน้าทีแน่นอนทุกเดือนตลอดทั้งปี ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ

อย่างเลื่อนการประชุม คำนึงถึงโทษตามกฎหมาย

- (5) ประธานต้องสร้างบรรยากาศที่ดีในการประชุม ประธานต้องบริหารเวลา
- (6) วาระการประชุมต้องชัดเจนและถูกดำเนินตามวาระ
- (7) ประธานต้องกระตุ้นการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการปลอดภัย
- (8) คณะกรรมการปลอดภัย ต้องรับทราบหน้าที่และมีความตระหนักใน

บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่กฎหมายกำหนดไว้ 10 ข้อ

โดย คณะกรรมการปลอดภัย ต้องไม่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้ เพื่อให้การประชุม คณะกรรมการปลอดภัย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- (1) ป้องกันตนเอง
- (2) เกะกะระราน
- (3) แอบฟัง
- (4) ชอบเด่น
- (5) เบื่อหน่ายการประชุม
- (6) เจ้าตำรา หัวหมอ

- (7) เอาไหน เอานั้น
- (8) นิ่งเสียดำสิงทอง
- (9) แชวสำราญ
- (10) นางอาช
- (11) สงวนท่าที
- (12) ชีพจรลงเท้า
- (13) สายประจำ

สราวุธ สุทธรรมาสา (โครงการแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงงานในประเทศไทย) กล่าวว่า การมีคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงงานถือเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นกลไกสำคัญของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่โรงงานในประเทศไทยควรจัดให้มีขึ้น สำหรับปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การทำงานของคณะกรรมการมีประสิทธิภาพได้แก่การฝึกอบรม ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของลูกจ้าง การสื่อสาร การประชุมที่มีประสิทธิภาพ อำนาจของคณะกรรมการ เป็นต้น ส่วนปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือการไม่มีอำนาจที่แท้จริง ขาดงบประมาณ และความรู้ของกรรมการความปลอดภัย

3. กลยุทธ์การพัฒนาความปลอดภัย สำหรับคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

จิราวุธ คงสุข (2548 : สัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ครั้งที่ 19) กล่าวว่า การสร้างกลยุทธ์ความปลอดภัยให้ประสบความสำเร็จต้อง

- (1) ผู้บริหารให้ความสำคัญกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน
 - (2) การสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ให้พนักงานเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
 - (3) จป. คณะกรรมการความปลอดภัย และประธานคณะกรรมการความปลอดภัย
- ต้องมีการทำงานอย่างจริงจังสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการประชุม
- (4) สร้างบรรยากาศในการประชุมให้เป็นกันเอง
 - (5) คณะกรรมการความปลอดภัย ต้องมีการเตรียมตัวในการตรวจความปลอดภัย

จัดเตรียม Check list

- (6) การเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากร คณะกรรมการความปลอดภัย โดยการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้
- (7) ส่งเสริมและพัฒนาให้มีการดูงานเพื่อสร้างแรงจูงใจ

กลยุทธ์การเข้าถึงพนักงานและประสานใจในการทำงาน คณะกรรมการความปลอดภัย จะต้องมีการบริหารจัดการ เช่นเดียวกับหน้าที่อื่น ๆ ขององค์กร โดยกำหนดเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ วางแผนงานประจำปี จัดองค์กร (ประธาน เลขานุการ กรรมการ), มีหน้าที่ตามกฎหมาย สืบสานวัฒนธรรม

วัฒนธรรมความปลอดภัย

- (1) ยืนหยัดทักทาย
- (2) เดินชิดซ้ายในโรงงาน
- (3) รักษาความสะอาด จัดระเบียบ 5 ส
- (4) ตรงต่อเวลา
- (5) ใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอ
- (6) หลีกเลี่ยงการให้สออดเข้าใต้โต๊ะทุกครั้ง
- (7) สังเกตอันตราย แจ้งหัวหน้าให้ทราบ
- (8) กิจความปลอดภัย ทำปลอดภัย ใช้ PPE
- (9) ใส่ใจสุขภาพอนามัยด้วยการออกกำลังกาย
- (10) ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

จรัส อัสวชาญชัยสกุล (2548 : สืบสานความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ครั้งที่ 19) กล่าวถึงกลยุทธ์ในการพัฒนาความปลอดภัย สำหรับคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ว่า

ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและสร้างขวัญกำลังใจ โดยกำหนดเป้าหมายเป็น 3 ระดับคือ

- (1) ลดความเสี่ยง
- (2) พัฒนาความปลอดภัย สู่ระดับประเทศ
- (3) การเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสังคม

ระดมความคิดจากบุคลากรในระดับผู้บริหารทุกฝ่าย

ทุกฝ่าย/แผนก ต้องประชุมหารือในระดับกลุ่มย่อย และนำผลการประชุมเสนอต่อคณะกรรมการชุดใหญ่

เฝ้าสังเกตการทำงานของพนักงาน เพื่อคัดเลือกบุคคล ที่มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้นเข้าร่วมงานความปลอดภัย

นำคณะกรรมการความปลอดภัย ไปดูงานบริษัทที่มีมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อสร้างแรงจูงใจ

การกำหนดค่าจ้างเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์เพื่อสร้างแรงจูงใจโดยผ่านกระบวนการการประเมินผลเป็นขั้นตอน

ชูชัย คัมภีเจริญพร (2548 : สัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงาน ครั้งที่ 19)

กล่าวว่า

- (1) ต้องสร้างแนวคิดให้ผู้บังคับบัญชา / ผู้บริหาร
- (2) การบริหารจัดการความเสี่ยง ลดความเสี่ยงให้น้อยที่สุด
- (3) นำหลักการป้องกันมาใช้โดยเน้นที่ การออกแบบเครื่องจักร การวางผังโรงงาน
- (4) ไม่ใช่คำว่า กิจกรรมความปลอดภัย แต่ความปลอดภัย คือ “งาน” โดยเน้นความปลอดภัยเป็นส่วนหนึ่งของงาน

- (5) การบริหารจัดการความปลอดภัยในเชิงวิทยาศาสตร์
- (6) การคัดสรรบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม
- (7) กำหนดบทบาทหน้าที่และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับคน
- (8) การสร้างกลยุทธ์การสื่อสารกระตุ้นให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

สราวุธ สุธรรมมาสา (โครงการแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงงานในประเทศไทย) กล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิผลของคณะกรรมการความปลอดภัยที่มีโครงสร้างที่ประกอบด้วยฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างว่า มีนักวิจัยจาก Cornell University คือ Thomas A. Kochan , Lee Dyer และ David D. Lipsky (1977) ศึกษาและจัดทำรายงานการวิจัย “The Effectiveness of Union – Management Safety and Health Committee” ซึ่งมีข้อสรุปที่น่าสนใจดังนี้

(1) ฝ่ายบริหารนิยมใช้วิธีการแบบ Problem – solving หรือ Negotiation behaviors ในการทำงานด้านความปลอดภัยกับสหภาพแรงงาน ขณะที่ฝ่ายสหภาพแรงงานจะใช้วิธีการทั้งสองควบคู่กันไปในการทำงานกับฝ่ายบริหาร

(2) พฤติกรรมของฝ่ายบริหาร จะสนองตอบกับปัจจัยภายนอก คือ OSHA และสหภาพแรงงาน

(3) เจตจำนง (Commitment) ของผู้บริหารสูงสุด เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ ของการปรับปรุงสภาพที่ปลอดภัยและมีผลต่อสุขภาพ

(4) สหภาพแรงงานจะไม่เข้ามาบีบบังคับด้านความปลอดภัยมาก หากพบว่า OSHA ได้เข้ามาดูเรื่องนี้ หรือพบว่าฝ่ายบริหารให้ความสนใจดีอยู่แล้ว แต่หากพบว่าฝ่ายบริหารยังไม่มี การ

ดำเนินงานที่ดีพอ ก็จะแสดงบทบาทที่จะให้ฝ่ายบริหารหันมาสนใจเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน

(5) สิ่งสำคัญในการทำงานให้กับคณะกรรมการความปลอดภัยทำงานได้ดี สำคัญดังนี้

5.1 การทำงานอย่างต่อเนื่อง (Maintaining continuity) ผลการวิจัยระบุ

(1) ควรให้สภาพแรงงานสนใจงานความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง โดยเขาคนในสภาพแรงงานที่มีตำแหน่งสำคัญ มาเป็นกรรมการความปลอดภัย

(2) ควรมีการทำรายงาน สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการความปลอดภัยไปถึงสมาชิก (คนงาน) ซึ่งอาจทำโดยแจ้งในที่ประชุมสภาพแรงงาน หรือตีพิมพ์ลงในจดหมายข่าวภายในโรงงาน

(3) การนำรายงานการประชุมคณะกรรมการความปลอดภัยมาใช้ประโยชน์ที่จะให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงาน

(4) การติดตามข้อเสนอแนะที่เสนอต่อฝ่ายบริหาร

(5) ใช้ประโยชน์จากการตรวจความปลอดภัย (Safety Inspection)

(6) กรรมการฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาพแรงงาน ควรมีความชำนาญ หรือทำแผนกที่แตกต่างกันจะได้เสริมซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหา

5.2 หลีกเลียงจากกระบวนการเจรจาต่อรอง (Buffering the committees from the collective bargaining process)

5.3 กำหนดวิธีการคัดเลือกคนที่จะมาเป็นกรรมการความปลอดภัย ซึ่งควรเป็นคนที่มีความสามารถทางเทคนิค มีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน งานวิจัยนี้พบว่า คนหนุ่มสาว (Younger workers) จะมีความเหมาะสมมากกว่าคนงานที่อายุมากแล้ว

อรุณี สุนทรา (2546) เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ว่า

ฝ่ายนายจ้างต้องให้ความสำคัญและรับผิดชอบในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทุกคน โดยกำหนดนโยบายความปลอดภัย กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานด้านความปลอดภัยอย่างเพียงพอ มีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่คณะกรรมการความปลอดภัยและฝ่ายต่าง ๆ เสนอมารวมถึงการปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน

คณะกรรมการความปลอดภัย ต้องแสดงบทบาทหน้าที่ ให้ครบถ้วนตามกฎหมาย คณะกรรมการควรศึกษาเอกสารข้อมูลประกอบการประชุมคณะกรรมการทุกครั้ง เพื่อจะได้

พิจารณาเสนอแนะมาตรการ หรือแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง คณะกรรมการควรจะได้รับ การพัฒนาความรู้ โดยการฝึกอบรมให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ คณะกรรมการทุกระดับ ต้องให้ความสำคัญ กับงานด้านความปลอดภัยและให้ความร่วมมือกัน ทำงานร่วมกับฝ่ายบริหาร ถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะทำให้คณะกรรมการความปลอดภัย มีการพัฒนาที่ดี

4. กลยุทธ์ในการบริหารงานความปลอดภัยให้ประสบผลสำเร็จ

อนุลักษณ์ ถนอมสิทธิกุล (จป. ดีเด่นระดับประเทศ ประจำปี 2548) กล่าวถึงกลยุทธ์ ในการบริหารงานความปลอดภัยให้ประสบผลสำเร็จว่า

1. ให้ทุกคนทุกหน่วยงาน มีส่วนร่วม ในกิจกรรมความปลอดภัย
2. ชื่นชมพนักงานหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานได้ดีในเรื่องความปลอดภัยให้สังคม ได้รับทราบ
3. วิเคราะห์บทเรียนของอุบัติเหตุอยู่เสมอต้องวิเคราะห์และชี้ให้เห็นความสำคัญ (Point Success Factor)
4. ปฏิบัติต่อ Near Miss เสมือนหนึ่งอุบัติเหตุทำเรื่องเล็ก ให้เป็นใหญ่ คิดใหญ่ ไม่คิดเล็ก
5. กระตุ้นเตือน เรื่องความปลอดภัยอยู่เสมอทุกครั้งที่มีโอกาส
6. ร่วมประกวดสถานประกอบการด้านความปลอดภัย เป็นประจำ เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ทุกคนต้องตื่นตัวตลอดเวลา ได้รับการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
7. ฝึกอบรมเรื่องความปลอดภัย ต้องมีประสิทธิภาพตัวอย่างของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ชี้ให้เห็นจุดสำคัญน่าสนใจ (สร้างแรงจูงใจทางลบ, ทางบวก)
8. เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย ไม่ย่อท้อ ต้องมีกลยุทธ์ (ต้องมี แผนกลยุทธ์)
9. คิดอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาทั้งองค์กร ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแม้จะเกิด อุบัติเหตุกับหน่วยงานภายนอก ให้ย้อนกลับมาดูภายในองค์กรมีโอกาสเกิดหรือไม่ ต้องป้องกัน หรือแก้ไขหรือไม่อย่างไร
10. คิดไปข้างหน้า
11. ให้ความสำคัญที่จะให้งานความปลอดภัยสำเร็จ เช่น เป็นตัวอย่างที่ดี ,ผู้นำ , คณะกรรมการ
12. กำกับดูแลแบบมีเหตุผล

13. การทำโครงการ ธรรมนูญสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานให้เป็นศูนย์ ให้ทำทั้งพนักงานและผู้รับเหมา

14. ต้องปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อยู่เสมอ

จักรพันธ์ โสมะเกษตริณ (2544 : 40 – 41) กล่าวว่าระบบบริหารความปลอดภัย จะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมบริหารความปลอดภัยของคณะกรรมการความปลอดภัย ในสถานประกอบการนั้น ๆ เนื่องจากคณะกรรมการความปลอดภัย มีบทบาทโดยตรงในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานประกอบการ และโน้มน้าวพนักงานให้เกิดความตระหนัก ในการรักษาความปลอดภัยส่วนบุคคล โดยสามารถสรุปขอบข่ายของการมีส่วนร่วมบริหารความปลอดภัย ของคณะกรรมการความปลอดภัย เป็นรายด้านดังนี้ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดวิธีการปฏิบัติงาน ไว้ล่วงหน้าเพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ
2. การจัดองค์การ หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงาน เพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี
3. การจัดหาและพัฒนาบุคลากร หมายถึง ภารกิจของผู้บริหาร ในการดำเนินกิจกรรมทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้องค์กรธุรกิจมีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพพร้อมในการทำงานทุกตำแหน่งงาน
4. การอำนวยการ หมายถึง กิจกรรมการจัดการโดยผู้นำ หรือผู้บริหาร ในการบังคับบัญชา ให้การทำงานต่าง ๆ ภายในองค์กรดำเนินไปอย่างราบรื่น มีการประสานงานร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน
5. การควบคุม หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการทำงานต่าง ๆ จะสำเร็จตามแผนที่ตั้งไว้ ซึ่งขั้นตอนการควบคุมที่สำคัญ ๆ นั้นจะต้องมีการวัดผลงานสิ่งที่ทำได้ มีการเปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. สถานประกอบการดีเด่นด้านความปลอดภัย และโครงการธรรมนูญสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานให้เป็นศูนย์

5.1 สถานประกอบการดีเด่นด้านความปลอดภัย

ณัฐเชษฐ์ คำวชิรพิทักษ์ (บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)) : กล่าวถึงกลยุทธ์สู่ความสำเร็จเป็นสถานประกอบการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและ

สภาพแวดล้อมในการทำงาน ในงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงาน ครั้งที่ 19 ว่า การดำเนินงานดูแลสร้างเสริมสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติงานสิ่งแรกคือ จะต้องมีการปลูกสร้างให้เกิดจิตสำนึกทางด้านความปลอดภัย ในการทำงานของทั้งองค์กร โดยมีการเริ่มต้นที่ดีและเป็นระบบ ซึ่งหัวใจสำคัญคือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเน้นความมีส่วนร่วมดำเนินการของทุกฝ่าย ทุกระดับ ในองค์กร และมีการทำงานเป็นทีม โดยผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผล ประกอบด้วย

- (1) พิจารณาถึงความร่วมมือหรือความต้องการของผู้บริหารองค์กร
- (2) ความร่วมมือจากทุกฝ่าย
- (3) ความรู้พื้นฐานของพนักงาน/ ผู้บริหาร
- (4) ทักษะคติในการปฏิบัติงาน

เงื่อนไขการส่งสถานประกอบการเข้าคัดเลือกเป็นสถานประกอบดีเด่นด้านความปลอดภัยกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม มีดังนี้คือ

- (1) ต้องไม่เคยถูกดำเนินคดีด้านความปลอดภัยในการทำงาน
- (2) ต้องมีสถิติการประสบอันตรายจากการทำงานไม่เกินที่กำหนด
- (3) กรอกรายข้อมูลตามแบบเสนอชื่อ พร้อมทั้งแนบรายละเอียด เอกสาร และหลักฐาน

ประกอบการพิจารณาให้ครบถ้วนทุกรายการ

สิทธิพิเศษสำหรับ สถานประกอบการกิจการที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ

สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะมอบใบประกาศนียบัตรเกียรติคุณฉบับภาษาไทยและอังกฤษ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่ชื่อเสียงต่อลูกค้าและธุรกิจ

5.2 โครงการรณรงค์ลดสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานให้เป็นศูนย์

Zero Accident Campaign โดย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ปัจจัยที่ต้องพิจารณาคือ

นายจ้าง (การจัดการ การควบคุม การให้ความรู้)

ลูกจ้าง (การนำไปปฏิบัติ ดูแลความปลอดภัยและสุขภาพ)

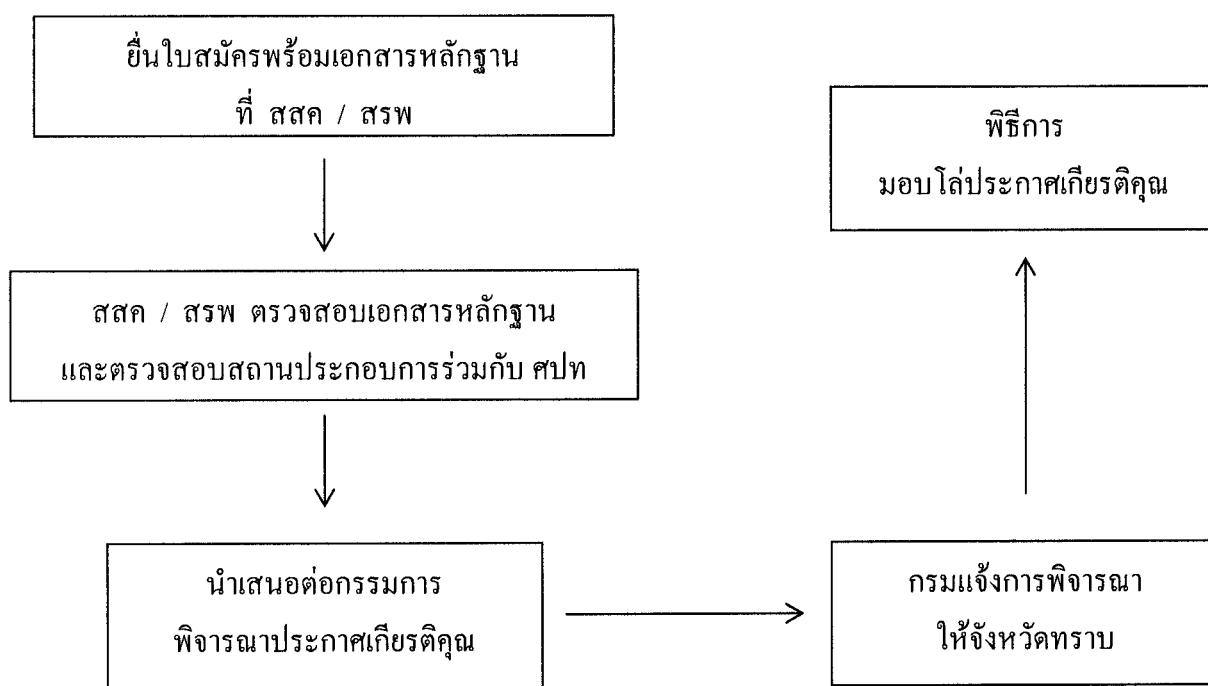
ภาครัฐ (ผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ส่งเสริมสนับสนุน)

จุดเด่นที่จะนำไปสู่ Zero Accident Campaign

1. นายจ้างเอาจริง
2. มี คปอ. ที่มีประสิทธิภาพ

3. มีแผนงาน และนำแผนงานไปปฏิบัติ
4. มีเป้าหมายและกิจกรรมที่แก้ไขสาเหตุ
5. ให้ความปลอดภัยอยู่ในหน้าที่รับผิดชอบของลูกจ้าง
6. สอบสวนสาเหตุของอุบัติเหตุและมีมาตรการแก้ไข
7. มีระบบการตรวจความปลอดภัย
8. มีมาตรฐานการทำงานด้านความปลอดภัย
9. มีระบบควบคุมป้องกัน
10. มีการฝึกอบรม มีคู่มือ
11. มีการประเมินและควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อโรคจากการทำงาน
12. มีกิจกรรมจูงใจ
13. มีระบบการบันทึกและรายงาน
14. มีการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

โดยสถานประกอบการทุกประเภทกิจการที่ไม่มีการประสบอุบัติเหตุถึงขั้นหยุดงาน สามารถสมัครเข้าร่วมโครงการนี้ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ รายละเอียด ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนในการสมัครเข้าร่วม โครงการ Zero accident campaign

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพนันท์ ชันธุจี (2548 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตกระป๋อง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งพบว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ ในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตกระป๋อง จังหวัดสมุทรสาคร มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ความชำนาญ สภาพร่างกาย การทำงานกับเครื่องจักร เสียงและแสงสะท้อน ความเหมาะสมในสถานที่ทำงาน ความประมาทเลินเล่อ สภาพจิตใจ สภาพเครื่องจักรและอุปกรณ์ไม่พร้อม แสงสว่าง และความร้อน

กัญชลา ศรีสวัสดิ์ (2546 : 128) ศึกษาความรู้ ทักษะ พฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของคณงานส่วนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์เหล็ก ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คณงานมีความรู้ระดับสูง มีทักษะในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมต่อความปลอดภัยในระดับปานกลาง จึงควรได้มีการส่งเสริมทักษะ และพฤติกรรม ให้คณงานหันมาเห็นความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยมากขึ้น เพราะหากได้เพิ่มเติมในส่วน ของทักษะ และพฤติกรรมแล้ว เมื่อมาประกอบกับการที่คณงานมีพื้นฐานความรู้ต่อความปลอดภัย ที่ดีอยู่ก่อนแล้วจะทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความมั่นใจในงาน สร้างความผูกพันในองค์กรสร้างความร่วมมือต่อกันระหว่างคณงานกับฝ่ายบริหาร รวมถึงการวัดผลปฏิบัติงาน ก็สามารถทำได้ง่ายขึ้น

กิจกรรมเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงานต้อง

กำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน

ให้โอกาสคณงานทุกคนเท่าเทียมกัน

ทุกแผนกทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม

สอดแทรกความสำคัญของความปลอดภัยลงไปในทุกกิจกรรมหรือทุกครั้งที่มีการจัดประชุม

ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เห็นเป็นรูปธรรม

ลดระดับความยากในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากบางครั้งการเสนอความเห็นหรือร้องเรียนในเรื่องใด ๆ ก็ตามต้องเป็นไปตามขั้นตอนซึ่งทำให้เสียเวลา และเสียกำลังใจในการทำงาน

ประเมินผลในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

นำเสนอผลให้ทราบทุกฝ่าย

อรุณี สุนทรา (2546) ศึกษาการบริหารงานความปลอดภัยในระบบทวิภาคี :

กรณีศึกษา

คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในจังหวัดลำพูน จากการศึกษาพบว่า นายจ้างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการบริหารงานด้านมาตรการความปลอดภัย เห็นได้จากการมีนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษร ปิดประกาศให้เห็นชัดเจน และมีแผนงานความปลอดภัย รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการจ้างเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพให้ปฏิบัติงานเต็มเวลา นอกจากนี้ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด แต่ยังคงพบว่า ยังมีนายจ้างบางส่วนที่ยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยพบว่านายจ้างไม่ได้เป็นประธานคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานแต่มอบหมายให้ผู้บริหารคนอื่นเป็นแทน ซึ่งผู้ที่ได้รับมอบหมายอาจไม่มีอำนาจในการตัดสินใจแทนนายจ้างได้ โดย อรุณี สุนทรา ได้เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ดังนี้

นายจ้างต้องให้ความสำคัญ รับผิดชอบในความปลอดภัยในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทุกคน โดยกำหนดนโยบาย กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน จัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินการด้านความปลอดภัยอย่างเพียงพอ มีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรม ที่คณะกรรมการความปลอดภัยและฝ่ายต่าง ๆ เสนอมา นายจ้างต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน อย่างครบถ้วน จัดให้มีระบบบริหารความปลอดภัย ในการทำงานที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายในสถานประกอบการ คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานต้องแสดงบทบาทหน้าที่ ให้ครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด คณะกรรมการควรได้รับการพัฒนาความรู้ โดยการฝึกอบรมให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ คณะกรรมการทุกระดับต้องให้ความสำคัญกับงานด้านความปลอดภัยและให้ความร่วมมือกันทำงานร่วมกับฝ่ายบริหาร

จักรพันธ์ โสมะเกษตริน (2544) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมบริหารความปลอดภัย ของคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงงานผลิต ผลิตภัณฑ์จากโลหะ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมบริหารความปลอดภัยของคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงงานผลิต ผลิตภัณฑ์โลหะมีระดับปานกลาง โดยการที่คณะกรรมการความปลอดภัยมีส่วนร่วมบริหารความปลอดภัย ไม่สูงนัก อาจเป็นสาเหตุมาจาก ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการในเรื่องความปลอดภัย อาชีวอนามัย ส่วนใหญ่เกิดจากขาดการจัดการที่ดี บุคคลมีหน้าที่รับผิดชอบไม่ให้ความสำคัญ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหาร ยังเข้าใจงานจัดการความปลอดภัยไม่ถ่องแท้

บัณฑิต จารุเนตร (2544 : 58 – 59) ศึกษาทัศนคติต่อการบริหารความปลอดภัย การรับรู้ประโยชน์ การบริหารความปลอดภัย และประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุของพนักงานโรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบว่าปัญหาการบริหารงานความปลอดภัยโรงไฟฟ้าแม่เมาะ มีปัญหาสำคัญ 4 ประการคือ

1. ปัญหาด้านระบบงาน คือมีการใช้ระบบงานพร้อมกันหลายระบบ แรงให้งานสำเร็จรวดเร็วเกินไป มีเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เปลี่ยนแปลงแบบฟอร์มบ่อยครั้ง

2. ปัญหาด้านบุคลากร คือผู้บังคับบัญชาชั้นต้น ให้ความสำคัญในการผลิตมากกว่าคำนึงถึงความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ไม่เอาใจใส่ต่อความปลอดภัยของพนักงานเท่าที่ควร ขาดความรู้เกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยอย่างแท้จริง ส่วนผู้บริหารระดับสูงยังขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และไม่มีการสั่งการหรือติดตามผลการดำเนินงานแก้ไขส่วนที่บกพร่องอย่างต่อเนื่อง

3. ปัญหาด้านทรัพยากร คือขาดงบประมาณสนับสนุนในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

4. ปัญหาด้านอื่น ๆ ขาดการติดต่อประสานงาน และไม่มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านการผลิต หน่วยงานด้านบำรุงรักษา และหน่วยงานด้านอื่น ๆ

โดยบัณฑิต จารุเนตร ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้ชัดเจน
2. มีความเข้มงวดในการปฏิบัติงาน กำหนดระเบียบหรือกฎให้ชัดเจน พร้อมลงโทษหากมีการละเมิดกฎหรือระเบียบการทำงาน
3. ควรมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้บริหารทุกระดับ ต้องคำนึงถึงสำคัญของการบริหารความปลอดภัย
5. ควรจัดอบรมให้แก่พนักงานทุกระดับ
6. จัดสรรงบประมาณ สำหรับสนับสนุนการบริหารความปลอดภัย จัดซื้ออุปกรณ์ทดแทนที่ล้าสมัย หรือไม่พร้อมใช้งาน
7. ควรมีการตรวจสอบ การเข้าออกของบุคคลภายนอกและทำการประชาสัมพันธ์การบริหารความปลอดภัย และอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงไฟฟ้า

ฤทธิชาติ อินโสม (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับการป้องกันและลดอุบัติเหตุในสถานประกอบการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ผลการศึกษาวีจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับการป้องกันและลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุ ตามประกาศของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมโดยเฉลี่ยพบว่า ไม่นับยสำคัญทางสถิติ การศึกษาผลการบริหารงานของคณะกรรมการความปลอดภัย ตามบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างก่อนและหลัง

การประกาศใช้กฎหมายพบว่าอัตราการเกิดอุบัติเหตุไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากนายจ้าง กับผลการป้องกันและลดอุบัติเหตุโดยเฉลี่ยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการความปลอดภัย ด้วยการสนับสนุนจากนายจ้างพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุราษฎร์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอุบัติเหตุ จากการดำเนินงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมเซรามิก จังหวัดปทุมธานี พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการส่วนใหญ่จะได้รับอุบัติเหตุจากปัจจัยด้านเครื่องจักร ดังนั้นผู้บริหาร หรือผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ต้องหาทางป้องกันอันตรายที่เกิดจากเครื่องจักรก่อนเป็นอันดับแรก

วีระนิช โสดา (2542 : 59) ศึกษาการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัย ในสถานประกอบการ เขตนิคมอุตสาหกรรมกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในสถานประกอบการยังมีการดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน โดย วีระนิช โสดา ได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ดังนี้

1. สถานประกอบการต้องสนับสนุนจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่มีอิสระในการทำงาน ขึ้นตรงกับผู้บริหารสูงสุด และคณะกรรมการต้องมีความร่วมมือที่ดีกับทุกฝ่าย
2. สถานประกอบการต้องมีนโยบายด้านความปลอดภัย ที่ชัดเจน การเขียนนโยบายต้องมีพื้นฐานมาจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นจากทุกฝ่าย มีการนำนโยบายไปใช้อย่างเคร่งครัดด้วย
3. สถานประกอบการควรมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และความปลอดภัย เป็นระยะสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงกระตุ้น พนักงานและคนงานให้มีพฤติกรรมสุขภาพทางบวก และสนใจเรื่องความปลอดภัยในการทำงานตลอดเวลา
4. สถานประกอบการต้องสนับสนุนกิจกรรมการเฝ้าระวังสุขภาพ
5. หน่วยงานของรัฐจะต้องเป็นผู้นำด้านการฝึกอบรมการให้คำปรึกษา การให้ข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนทางห้องปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่บุคลากรให้แก่สถานประกอบการที่ยังไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการเอง อันจะก่อให้เกิดความต่อเนื่องในกิจกรรมอาชีวอนามัย

สรุป

ผลสรุปที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คือ การบริหารงานคณะกรรมการความปลอดภัย ให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ ของงานความปลอดภัย อย่างจริงจัง โดยมีนโยบายที่ชัดเจน และปฏิบัติได้จริง ผู้บริหารต้องเข้ามามีส่วนร่วมในงานหรือ กิจกรรมความปลอดภัย และนอกจากนี้ การสนับสนุน งบประมาณ การให้การศึกษาอบรม หรือ การศึกษาดูงานกับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีมาตรฐานด้านความปลอดภัย จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ คณะกรรมการความปลอดภัย ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกความปลอดภัย เพิ่มขึ้น